

ИЗЛОЖБА ИВО АНДРИЋ КЊИЖЕВНИК И/ИЛИ ДИПЛОМАТА

Завичајни музеј Травник
22. 2. - 1. 3. 2011.

J. Andrić

Студијска изложба Музеја града Београда премијерно је представљена крајем 2010. године у италијанској Гориџији. Поставка хронолошки и истовремено прати књижевно стваралаштво и дипломатску каријеру Иве Андрића, којем се у овој, 2011. години, одаје почаст поводом 50 година од доделе Нобелове награде. Интелектуалац европског духа и снаге мисли, изузетног образовања, један од најзначајнијих писаца XX века на југословенским просторима и припадник европске дипломатске елите између два рата. Личност која је паралелно обављала две делатности, од којих је свака на свој начин била изложена строгом суду јавности, била је успешна и призната у обе. Који је од та два Андрића први, прави, истински свој... Ко је коме помагао, дипломата писцу или писац дипломати... Осећања разуму или обрнуто... Или је истина на обе стране, а онда све постаје и теже и скупље за човека који се у свом животу сав посветио и речима и ћутању истовремено.

Питања су отворена и начињен покушај да се приближи Андрићевом свету, који деценијама уназад побуђује несмањено интересовање читача и тумача његовог дела и живота, далеко преко граница Европе. Он данас, можда боље и више него икада пре, постаје кључ за разумевање сложених прилика на Балкану и у земљама бивших југословенских република. У својој књижевној оставштини снажних хуманистичких вредности, Андрић једноставним, истинитим речима открива моћ историје и мита, и лепоту исконског људског приповедања.

Целог живота носио је у себи завичајну Босну на раскрсници Истока и Запада и слике из детињства везане за Вишеград, у којем је

Дрина премошћена Мехмед-пашином Ђупријом, а митови и легенде дубоко утиснути у тло.

Писање је започео у сарајевским и загребачким часописима, у којима објављује приказе књига, стихове, рецензије позоришних представа, своје преводе поезије Волта Витмена и Стриндбергове прозе, есеје и чланке, као и одломак приповетке „Ђерзелез у хану“. Прави Андрићев улазак у књижевност везан је за објављивање две збирке лирско-медитативне прозе у Загребу, *Ex Ponto* (1918) и *Немире* (1921), и приповетке „Пут Алије Ђерзелеза“, у Београду 1920. За њега се у загребачким књижевним круговима говорило: „Несретан као сви артисти. Амбициозан. Осетљив. Укратко: има будућност“.

Већ као млад дипломата, поседовао је квалитете и знања несразмерна његовом искуству и годинама. Претпостављени су у његове квалификационе листове уносили најбоље оцене. Током свог службовања кретао се од истока до запада Европе, од Букурешта и Мадрида до градова који су имали одлучујућу улогу у тадашњој европској политици, попут Рима, Париза, Женеви и Берлина. То му је помогло да односе великих сила и с њима сплетене политике малих народа сагледа целовитије него већина његових колега, поставши тако водећи аналитичар тадашње југословенске дипломатије.

Иако је хронолошки нетачно, Грац по много чему стоји на првом месту Андрићеве дипломатске каријере, као што Берлин 1941. означава њен крај. Грац је у знаку одбране докторске тезе и Андрићевог напора да се у дипломатији одржи, а Берлин његов покушај да као посланик *са смањеним ауторитетом*, из ње изађе.

МУЗЕЈ ГРАДА БЕОГРАДА
BELGRADE CITY MUSEUM

“Sarajevska zima”

XXVII Internacionalni festival Sarajevo

ZAVIČAJNI
MUZEJ
TRAVNIK

Много година потом, Андрић у своје *Знакове крај пута* уноси мисли на тему дипломатије и људи које је у том позиву сретао, сликајући неминовно и себе самог у дипломатском фраку:

„Ко да утврди и поброји шта све морају да имају они који хоће да се посвете тој служби? Треба бити многострук и једноставан. Не бити личан, али бити природно поносан, чак и горд понекад: не презирати ситнице (нипошто, и ни у чему!) али умети се задржати негде на границама ситничавости и педантерије; бити савестан у свему, али без претеране ревности; ценити тренутак и увек се користити њиме, али умети оставити времену да врши своје дејство; имати многа и разноврсна интересовања за људе, предмете, уметности, игре, и разоноде, али се не препустити страсти ни присности у којој човек заборавља потпуно себе; бити мало човек, али не бити никад нечовек; бити спреман на све и способан за све, али не бити бездушник ни чудовиште. То у ствари значи: живети стално на два плана, на личном, човечанском и на службеном, нељудском, али никад ничим не показати и ником не одавати на ком се плану у том тренутку налазите, или још боље: ни сам не бити потпуно свестан тога, што је најсигурнији начин да се нећете одати.“

Смрт 1975. године остала је далеко од вишеградске стазе, реке Дрине и на њој чувене ћуприје, коју су, прича се, у мрачним ноћима подизале виле и ђаволи. Као и свако друго велико људско дело на земљи.

Музеј града Београда
Татјана Корићанац